

Examenul de bacalaureat național 2020

**Proba E. c)
Istorie**

Test 5

Filiera teoretică, profil umanist, toate specializările; Filiera vocațională - profil artistic, toate specializările; - profil sportiv, toate specializările; - profil pedagogic, specializările: bibliotecar-documentarist, instructor-animator, instructor pentru activități extrașcolare, pedagog școlar; - profil teologic, toate specializările.

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de 3 ore.

I. TÊTEL

(30 punct)

Olvassátok el figyelmesen az alábbi forrásokat:

A. „A Războieni-i győzelem után a szultán Szucsáva (*Suceava*) felé vette az irányt. A várost felégette, de a vár [...] ellenállt. Nem tudta bevenni Hotin [...] és Neamț [...] várait sem. Ami Kiliát (*Chilia*) és Dnyeszterfehérvárt (*Cetatea Albă*) illeti, úgy tűnik, hogy a török meg sem merte ostromolni azokat, mivel az erre a célra készített hatalmas flottájukat a Fekete-tengeren (*Marea Neagră*) egy vihar tönkretette. Következésképp egyetlen jelentős moldvai várat sem sikerült elfoglalniuk. [...] A szultán, anélkül hogy az általa kitűzött célokból – az uralkodó eltávolítása, az ország leigázása, Kilia (*Chilia*) és Dnyeszterfehérvár (*Cetatea Albă*) csatolása – legalább egyet is megvalósított volna, kénytelen volt visszavonulót fűjni. A visszavonulás leginkább menekülésre hasonlított, mivel a Dunáig tartó utat három nap alatt tették meg, és rengeteg ágyút hátrahagytak, amint arról egy korabeli forrás beszámol. Egy másik forrás – a német-moldvai krónika – megállapítja, hogy Ștefan [cel Mare]-nak Războieni után sikerült helyreállítania a hadseregét «mintegy 16 000 emberre», és hogy Mehmed serege a visszavonulás során «sok harcost» veszített. [...] A török sereg visszavonulása után egyrészt Ștefan, másrészt a magyar sereg, amely már túl későn érkezett ahhoz, hogy Mehmeddel harcoljon, benyomultak Havasalföldre (*Țara Românească*), és elűzték Laiota [Basarab] uralkodót, Vlad Țepeșt ültetve helyébe. (1476. november 16)»

(C. C. Giurescu, D. C. Giurescu, *Istoria Românilor*)

B. „Az ország érdekei arra kényszerítették Mihai Viteazult, hogy elszakadjon az Oszmán Birodalomtól (*Imperiul Otoman*), [...] és a törökellenes harc támogatójává váljon. Ezért Havasalföld (*Țara Românească*) uralkodója csatlakozott a «Szent Ligához» (*Liga Sfântă*). [...] A harcot 1594 novemberében kezdte a Bukarestben (*București*) állomásozó törökök elleni támadással, majd katonai akcióit kiterjesztette, azzal a céllal, hogy Havasalföld határát a Duna (*Dunărea*) vonalánál állítsa vissza. Gyurgyevó (*Giurgiu*) megtámadását Hârșova és Silistra lerombolása követte [...] A török hadak összevonására a Duna menti erődítményekben az uralkodó a legfontosabb erősségek, Brăila, Turtucaia és Nikápoly (*Nicopole*) elleni egyidejű támadással válaszolt.

Az elszenvedett vereségek hírére az oszmán Porta (*Poarta*) elhatározta, hogy a Dunától északra felszámolja a lázadás fészket [...], és visszatéríti Havasalföldet az oszmán gazdasági szférába, mivel annak elvesztése már kezdte veszélyeztetni Isztambul (*Istanbul*) ellátását. [...] Rusciuc-hoz érve, ahol Havasalföld meghódításának a tervét kívánta kidolgozni, az oszmán seregen elégedetlenség lett úrrá. [...] A román uralkodó ezt kihasználva megpróbálta a törökök Dunán való átkelését megakadályozni, sőt mi több, Nikápolyt megtámadva szétszóródásra akarta kényszeríteni az oszmán hadsereget.”

(Șt. Ștefănescu, *Istoria medie a României*)

A forrásokból kiindulva válaszoljatok a következő követelményekre:

1. Nevezetek meg egy moldvai várat, amelyet az **A** forrás említ. **2 pont**
2. Pontosítsatok, a **B** forrás alapján, egy információt az oszmánokkal való összecsapásokra vonatkozóan. **2 pont**
3. Említsétek meg Havasalföld egy-egy uralkodóját az **A**, illetve a **B** forrás alapján. **6 pont**
4. Írjátok a vizsgalapra annak a forrásnak megfelelő betűt, amely szerint a román uralkodó tettei negatív következményekkel jártak az oszmánokra nézve, gazdasági téren. **3 pont**
5. Az **A** forrás alapján írjátok két olyan információt, amelyek között ok-okozati összefüggés van, pontosítva mindkét információ szerepét (ok, illetve okozat). **7 pont**

6. Mutassatok be két történelmi tény a XIV. századi román térségre vonatkozóan. **6 pont**
7. Említsetek meg egy hasonlóságot a IX–XIII. századi román térségben megemlített helyi autonómiák között. **4 pont**

II. TÉTEL

(30 pont)

Olvassátok el figyelmesen az alábbi forrást:

„Két nappal később az 1848-as forradalom kitört Bukarestben (*București*) is. Gh. Bibescu aláírta az «alkotmányt» (*«constituția»*), de megijedvén attól, hogy az orosz konzul elhagyta a fővárost, lemondott, és távozott az országból. A hatalmat egy ideiglenes kormány vette át, amelyben úgy a mérsékelt, mint a radikális forradalmárok képviseltetve voltak. A főváros lakossága által támogatott kormánynak sikerült legyőznie a megbuktatására irányuló kísérleteket, amelyeket a konzervatív erők eszközöltek, és kezdte alkalmazni az Islazi kiáltványt (*Proclamația de la Islaz*). [...]»

A török Porta jóhiszemű semlegességgel figyelte a havasalföldi (*Țara Românească*) eseményeket. A negyvennyolcas forradalmárok megértették, hogy az egyre inkább csak névleges török fennhatóság már nem képezhet komoly akadályt a román társadalom fejlődésének útjában, sőt egy védőpajzsot is képezhet az orosz terjeszkedéssel szemben, amely a románság számára a legnagyobb veszéllyé vált. [...] Szerencsétlenségükre a Porta nem volt képes figyelmen kívül hagyni Oroszország (*Rusia*) nyomását, amely nem tűrte el, hogy határai mentén egy forradalmi gócpont létezzen. 1848. június 28/július 10-én az orosz csapatok bevonultak Jászvásárba (*Iași*), valamint 1848. július 19/31-én a török csapatok is bevonultak Havasalföldre. Míg az előbbiek kiváltották a haladó erők elutasító álláspontját, addig az utóbbiakat a főhatóság iránti hűségnyilatkozatokkal fogadták. A török parancsnokot, Szolimán pasát, orosz kérésre a kemény intézkedések emberének tartott Fuad pasával helyettesítették. Egy, a török csapatok Bukarestbe vonulásakor történt incidens vezetett a Spirea-dombi (*Dealul Spirii*) csatához, melynek során a tűzoltók – de más csapatok is – számbeli hátrányuk dacára, elszánt ellenállást fejtettek ki a megszállókkal szemben (1848. szeptember 13/25). A dunai fejedelemségekben (*Principatele dunărene*) az orosz-török beavatkozásnak köszönhetően a «rendet» sikerült helyreállítani. [...]

Míg Moldva és Havasalföld, a Balta-Liman-i orosz-török egyezmény (*Convenția ruso-turcă de la Balta-Liman*) (1849. április 19/május 1) alapján visszakerültek a két hatalom szigorú ellenőrzése alá, a negyvennyolcas román emigráció széleskörű tevékenységet fejtett ki, leginkább Franciaországban (*Franța*), annak érdekében, hogy a közvéleményt és főleg a politikai köröket tájékoztassa a dunai fejedelemségek helyzetéről és kéréseiről.”

(Fl. Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*)

A forrásból kiindulva válaszoljatok a következő követelményekre:

1. Nevezzétek meg a forrásban említett 1849. évi nemzetközi dokumentumot. **2 pont**
2. Pontosítsátok a századot, amelyre a forrás vonatkozik. **2 pont**
3. A megadott forrás alapján említsétek meg Havasalföld uralkodóját és egy általa 1848-ban kifejtett tevékenységet. **6 pont**
4. Említsetek meg a megadott forrás alapján két információt a forradalmi kormányra vonatkozóan. **6 pont**
5. Alkossatok, a fenti forrás alapján, egy nézőpontot arra vonatkozóan, hogy a nagyhatalmak hogyan viszonyultak a román térségben lezajlott 1848-as eseményekhez, alátámasztva azt a szövegből vett két információval. **10 pont**
6. Érveljetelek egy megfelelő történelmi ténnyel azon kijelentés mellett, hogy egy, a XVIII. században kidolgozott politikai tervezet hozzájárult a modern román állam megalakulásához. (Pontozódik a megfelelő történelmi tény bemutatása és az ok-okozatiságot valamint a következtetést jelző összekötő szavak használata.) **4 pont**

III. TÉTEL

(30 pont)

Írjatok egy hozzávetőleg két oldal terjedelmű esszét a XX. századi európai és romániai totalitarizmusról és demokráciáról, figyelembe véve a következőket:

- említsétek meg, az európai demokráciára jellemző két sajátos eszmét, fő jellemvonást a XX. század első feléből;

- pontosítsátok Nagy-Románia egyik alkotmányát;
- említsetek meg két hasonlóságot a XX. századi Nyugat-Európa-i totalitárius ideológiák között;
- mutassatok be egy Romániában alkalmazott totalitárius politikai gyakorlatot az 1948–1960 közötti időszakból;
- alkossatok egy nézőpontot Románia 1965-ös Alkotmányára vonatkozóan, alátámasztva azt egy történelmi érveléssel.

Figyelem! Pontozódik a **megfelelő történelmi nyelvezet** használata, az esszé **felépítése**, az **ok-okozati összefüggések** kiemelése, a **történelmi érv** kidolgozása (a megfelelő történelmi tény bemutatása és az ok-okozatiságot valamint a következtetést jelző összekötő szavak használata), a történelmi események megfelelő időrendi/logikai sorrendjének, valamint a **terjedelmi követelményeknek** a betartása.